

2. NOŻNY (46) ai

o jasne.

sg m N nożny (1). ◇ G nożn(e)go (1). ◇ A nożny (1). ◇ f N nożn(a) (3). ◇ G nożné *OpecŻyw* (4), nożn(e)j (3) *CzechEp*, *LatHar* (2). ◇ D nożné (1). ◇ A nożną (4). ◇ pl N subst nożn(e) (2). ◇ G nożnych (7). ◇ D nożnym (3), nożn(e)m (2) *FalZioł* (3:2). ◇ A subst nożn(e) (10). ◇ I m nożn(e)mi (1). ◇ L nożnych (3).

Sł stp notuje, *Cn brak*, *Linde XVI – XVIII w.*

Przymiotnik od „noga” ‘część ciała’: dotyczący nogi, znajdujący się w nodze (46) : Pomaga na rany ciekące y na fiśtuły nożne. *FalZioł* IV 12d, I 141d, II 13a, V 59v; Iż niektórym w rónach nożnych włófy bywáią *SienLek* 121v, 175v.

W charakterystycznych połączeniach: nożne fiśtuły, kostki, przeguby, rany (2), żyły (2).

Wyrażenia: »boleść, choroba nożna« [szyk 11:1] (11:1): Też kto człęfto pożywa nalienia tego ziele [janowca] w pothrawach albo kwiecia iego, takowy będzie zachowan od boleści nożnych kthore zową podogra. *FalZioł* I 59c; tedy pomaga na íwierzb na krofty na boleści nożne. *FalZioł* IV 58c, I 101b, 119b, 123b, 125a, 134c (11); NA wízeláką chorobę nożną/ rzepę furowo s íolą wtłukłzy ná bolące mieftce przylož. *SienLek* 120.

»członki nożne« (3): Iteż bolenie żołądka/ biodr/ fuchych żył y członkow nożnych wímierza tha mać *FalZioł* I 140b, I 46a, 63b.

»dna nożna« (3): *FalZioł* I 66a, 87c; CZemu z zbytniego pożywania iarzyn zwłáfzcza ludziem rozkołfzным przydawa fie Podagra, to íeťt, dna nożna. *GlabGad* Iv; [*SienHerb* 107a (*Linde*)].

»(mały a. wielki) palec nożny« = *pedica maior BartBydg*; *pollex pedis Pol Ant* [szyk 3:2] (5): *BartBydg* 110; Też żyłka v małego nożnego palcza/ íeťt vzyteczna kn pułzczaniu íniey krwie tym ludziom ktorzy kroftki na nogach y naliczu miewaią. *FalZioł* V 59, I 25d; Pitylisma, genus exercitationis et maxime quae velox quidem sit, sed citra intentionem violentiamque, Skoki rozmáyite które nie ták ná mocy yáko ná chutkości należą/ gdy fie yeden palcámi nożnymi záwieśić może ná líftwie przy ścienie *Mącz* 301c; *BudBib Iudic* 1/6.

»paznokcie nożne« (1): Ab imis unguibus usque ad verticem summum, Poczawłzy od páznokciuw [!] nożnych áż do wierzchu głowy. *Mącz* 503c.

»paznokcie nożne« = *odciski* (1): Morticini clavi pedum dicuntur quod veluti morticina caro sit, Calep. Páfnokcie nożne. *Mącz* 232c.

»pięta nożna« [w tym: od pięty nożnej aż do (a. ku) wierzchu głowy 4 r.] (6): Ogládáy bok moy/ ij wíślytko ciało moje panieńskié/ niewinną krwią obláné/ iakotz poczawłfy od pięty nożné aż ku wierzchu głowy okrutnie íeťt zranioné. *OpecŻyw* 141, [79], 102v, 126v, [127]; Scaurus, Który wielkie koftki y ízerokie pięty ma nożne/ álbo też golenie krziwe. *Mącz* 371a.

»podeszwa nożna« (1): Solea item, Bernádinska trepká obów zwłáfzcza tilko podeśzwę nożną nákwiráyáca/ ná wierzchu rzemieniem záwiázána. *Mącz* 398d.

»stawy nożne« (3): Oczet nerkam y íńszym członkom, to íeťt mechierzowi j ítawom nożnem barzo ízkodzi. *FalZioł* II 18d, V 3; Ale gdy ítawy puchną bądź nożne álbo ktore inne/ weźmi láyno świnie á wímaż íe w oliwie *SienLek* 120v.

»stopa nożna« [*w tym: od wierzchu głowy aż do stopy nożnej 2 r.; od stopy nożnej aż do wierzchu głowy 2 r.*] (4): A tak począwłzy od wierzchu głowy/ przez wżyfłki członki/ aż do łtop nożnych/ naydżiefz porządek chorob *SienLek* 45v; *CzechEp* 358; od wierzchu głowy aż do łtopy nożnej/ członká zdrowego w Synu Bożym nie było. *LatHar* 259, 293.

»szpara nożna [= *między palcami nóg*]« (1): Allux, spara nożna *BartBydg* 7b.

[»nożny sztos« = *uderzenie nogą*: co teraz pánná przykrego łłowá ledwie y rodzicom włáłnym z ćierpi: to od mężá pięści/ y policzki/ y nożne łtofy/ wytrwác mułi. *SkarŻyw* I 437 (*Linde*).]

Szeregi: »członkowy i nożny« (1): á tak iefł dobre naprzeciw bolełciam członkowym/ y nożnym *FalZioł* III 3d.

»nożny i (albo) ręczny« = *manuum et pedum PolAnt* [szyk 5:3] (8): Też fok chebdow z wodą łłoną/ iefłth dobry na bolełci nożne y ręczne *FalZioł* I 47b; wyciąga flegmę ł członkow nożnich y ręcznych *FalZioł* I 63b, I 46a, 87c, 123b, III 38b, V 3; *BudBib Iudic* 1/6.

Cf **DWUNOŻNY, MIEDZYNOŻNY, NOGOWY**

MF